www.turkishstudies.net/turkishstudies

Turkish Studies

eISSN: 1308-2140

Research Article / Araştırma Makalesi

Urla Karantina Adası Tesisleri Mekansal Analizi

Spatial Analysis of Urla Quarantine Island Facilities

Mehmet Cebe*

Abstract: In the last period of the Ottoman Empire, when international trade was carried out by sea, the most common way of transmission and transportation of infectious diseases was also sea transportation. For this reason, an island in Urla district of Izmir province was organized and used as a quarantine island for the purpose of protection from infectious diseases. Urla Quarantine Island, which is located thirty kilometers from Izmir city center to the west of the city, is an important example of the facilities built for this purpose in the world. There are twenty buildings on the island that have been registered and taken under protection by the relevant regional conservation board. The island, which is connected to Urla district of İzmir province, is located 500 m offshore in the north of the district. The island, which can be accessed by the fill road built into the sea, has a topography consisting of the joining of two hills. “Tahaffuzhane” buildings on the island were first started to be built in 1865. Through the building community on Urla Quarantine Island, ships with infectious diseases passed the quarantine period, treated the patients and took other necessary health measures. It was built by the French during the Ottoman Empire. French architects have been effective in the design, application and material selection of the buildings. The aim of this study is to emphasize the importance of the unique function of Urla Quarantine Island, which was built during the Ottoman Empire for the fight against infectious diseases, which is still on the agenda today, to determine the characteristics of the buildings with historical and architectural value to be protected, and to make inferences about the social and economic structure of the period.

Structured Abstract: As a result of the interaction caused by the transportation of passengers and goods by sea, infectious diseases have also been transported between human communities residing in different regions. Historical records speak of many infectious disease outbreaks that emerged in different time periods and had devastating effects globally. The infectious disease epidemic experiences of humanity have also enabled the development of ways of protection. The first practices that started with the cessation of contact with individuals with suspected disease took a more comprehensive and systematic form with the quarantine practices. Since the most effective way of transport of diseases originates from sea transportation, the first quarantine practices started in the form of forty days (qurantina) mandatory isolation on the islands located close to major ports. In this study, which is thought to contribute to the architectural perspective in the fight against the pandemic by benefiting from the experiences from the history, the main purpose of the article is to document the meaning, value, spatial characteristics of the quarantine buildings, and the relationship they establish with the city and society. In this study, in which the phenomenological research method, which can be defined as the original perception of existing phenomena by the individual, was used, the necessary information was determined by making literature research and on-site examinations.

* Dr.Öğretim Üyesi, Dicle Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
Asst. Prof. Dr., Dicle University, Faculty of Architecture
ORCID 0000-0003-3830-4619
mehmetcebe1@gmail.com

Cite as/ Atıf: Cebe, M. (2021). Urla karantina adası tesisleri mekansal analizi. *Turkish Studies*, 16(4), 1203-1220.
<https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.51471>

Received/Geliş: 22 May/Mayıs 2021

Accepted/Kabul: 25 August/Ağustos 2021

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 30 August/Ağustos 2021

CC BY-NC 4.0

Twenty registered buildings on the quarantine island of Urla, one of the first examples of preventive health facilities in the world, can meet the functional requirements; It has been designed as a complex that includes spaces for disinfection, treatment and accommodation functions. When the quarantine structures, which were built by the French and put into service 155 years ago during the Ottoman Empire, are examined, it is determined that the pre-disinfection and post-disinfection structures are very well separated from each other. Before the disinfection area, there are two baggage stowage areas in order to put the baggage carried by rail cars from the ships to the warehouses located in the middle axis of the Büyük Tahaffuzhane Building. A total of three disinfection boilers provide a connection between the two sides of the space divided by the wall, the materials taken from the dirty side to the boilers are removed from the doors on the clean side after the disinfection process and closed, the disinfection process is repeated continuously by opening the doors of the dirty side to the emptied boilers and filling in the luggage and dirty clothes.

While the part on the left side relative to the sea is designed for the disinfection of male passengers, a part of the right side is arranged for administrative purposes and the remaining part is arranged for the disinfection of female passengers. There is a waiting room lined up one after the other by the sea, a locker section accessible from the living room, a bathroom with shower units accessed from the locker section, and a dressing section accessed from the bathroom. In the building where the separation of dirty and clean is very well thought out, all clothes, including shoes, are removed in the locker room and delivered to the disinfection section by means of rotating cabinets in special nets. While all the clothes are sent for disinfection, the body is cleaned by going to the bathroom with the previously disinfected loincloth and clogs given by the administration. When passing from the bathroom to the dressing part, the clothes that were taken back by means of a second revolving cabinet and were disinfected with steam at 120 degrees, allowing them to be worn again, were put on, and one would go out of the building. After disinfection, the passengers taken to the Küçük Tahaffuzhane Building were subjected to medical check-ups, while the passengers who did not suspect the disease continued on their way, those who were suspected of the disease were placed in temporary residences for treatment and follow-up purposes.

While the three single-storey buildings on the east and west coasts south of the Büyük Tahaffuzhane Building are temporary residence buildings where passengers with suspected illness are placed according to the severity of the disease, the permanent accommodation buildings are built as six single-storey buildings along the coast 140 m south of the health buildings. Since it is not known when a passenger ship with suspected disease will arrive, the quarantine facilities must be capable of providing continuous service. For this reason, the necessity of constantly having personnel to serve the passengers arriving at any time of the day necessitated the addition of lodging structures in order to prevent the personnel from having trouble coming and going to the island.

When the building functions are examined, it has been determined that four different functions are determinative in the design and space formation of the quarantine facilities in the Urla Quarantine Island building community. These; disinfection, inspection, temporary accommodation and permanent accommodation functions. In the process of combating infectious diseases, the exact separation of contaminated areas and hygienic areas, the separation of individuals with suspected disease, sick individuals and healthy individuals, permanent staff lodgings and administration, the formation and positioning of building groups, the functions of the buildings, the formation and arrangement of the spaces have been the main determinants.

In cases where the original function loses its meaning, since the survival of the building depends on the life of the people in it, contemporary functions should be installed on the buildings. Otherwise, every building or building group that loses its function is doomed to disappear. Although the Urla Quarantine Island facilities changed hands among many institutions after its primary function ended, it could not be saved from being abandoned. The new function to be proposed in order to save the building community from being abandoned and put it into public use should be determined by field studies, and should not lose the original functions of the registered buildings in the building community and should not change the original identity of the building community. Since the new functions and arrangements that will be open to the public will contribute to both cultural and historical interaction and tourism in the district, it will also set an important example in terms of sustainable architecture.

Keywords: Quarantine island, preventive healthcare facility, cultural heritage, spatial analysis

Öz: Uluslararası ticaretin deniz yolu ile yapıldığı Osmanlının son dönemlerinde bulaşıcı hastalıkların da en yaygın bulaşma ve taşınma yolunu yine deniz ulaşımı oluşturmaktaydı. Bu nedenle bulaşıcı hastalıklardan korunma amacı ile İzmir iline bağlı Urla ilçesinde bulunan bir ada, karantina adası olarak düzenlenerek kullanılmıştır. İzmir kent merkezine otuz km mesafede kentin batısında bulunan Urla Karantina Adası dünyada bu amaçla yapılmış tesislerin önemli bir örneğidir. Ada'da ilgili bölge koruma kurulu tarafından tescillenerek koruma altına alınmış olan yirmi adet yapı bulunmaktadır. İzmir ilinin Urla ilçesine bağlı olan ada ilçenin kuzeyinde kıyından 500 m açıktadır. Sonradan denize yapılmış olan dolgu yol ile ulaşılmakta olan ada iki tepenin birleşmesinden oluşan bir topoğrafyaya sahiptir. Adaya “tahaffuzhane” binaları ilk olarak 1865 yılında inşa ettirilmeye başlatılmıştır. Urla Karantina Adasındaki yapı topluluğu aracılığıyla bulaşıcı hastalık görülen gemilerin karantina sürelerini geçirmeleri, hastaların tedavilerinin yapılması ve gerekli diğer sağlık önlemlerinin alınması işlemleri yapılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Fransızlara inşa ettirilen yapıların tasarımında, uygulamasında ve malzeme seçiminde Fransız mimarlar etkin olmuştur. Bu çalışmanın amacı, günümüzde de gündemde olan bulaşıcı hastalıklarla mücadele süreci için Osmanlı İmparatorluğu zamanında inşa ettirilmiş olan Urla Karantina Adasının özgün işlevinin öneminin vurgulanması, korunması gereken tarihi ve mimari değere sahip yapıların özelliklerinin belirlenmesi, dönemin karantina uygulamaları hakkında çıkarımlar yapılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Karantina adası, koruyucu sağlık tesisi, kültürel miras, mekansal analiz

Giriş

Etimolojik olarak eski Yunanca kökenli pan (tüm) ve demos (insan) kelimelerinden türeyen pandemi küresel veya bölgesel ölçekte görülen bulaşıcı hastalıkları tanımlamaktadır. İtalyanca kırk günlük dönem anlamına gelen karantina kelimesi, günümüzde sağlık nedenleriyle insanların veya hayvanların izolasyona ayrılması anlamında kullanılmakta olup bu kelimeye karşılık olarak Osmanlı İmparatorluğu döneminde “tahaffuz” kelimesi kullanılmıştır. İzmir ili Urla ilçesinde bulunan Karantina Adası'nda inşa ettirilen yapı topluluğu Arapça tahaffuz ve Farsça hane kelimelerinin birleşiminden türetilmiş olan tahaffuzhane kelimesi ile adlandırılmıştır. Türk Dil Kurumu sözlüklerinde tahaffuzhane “Sefer sırasında, yolcu ve çalışanların arasında bulaşıcı hastalık görülen gemilerin karantina sürelerini geçirmeleri, gerekli sağlık önlemlerinin alınması ve hastaların iyileştirilmeleri için büyük limanlara yakın kıyılara kurulmuş sağlık kuruluşu” şeklinde tanımlanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı; İzmir ili Urla ilçesi Karantina Adası'nda bulunan tahaffuzhane yapıları ile geçmişe dayalı bir diyalog kurulması, günümüz pandemi sürecinin zihinlerde oluşturduğu sorulara cevaplar aranması, yapı topluluğunun anlamı, değeri ve mekânsal oluşumunun tespitine ve belgelenmesine katkı sunulmasıdır.

Yunanca “görünenlerin betimlenmesi” anlamına gelen bireylerin karşılaştıkları fenomenleri (olgular) anlamlandırması şeklinde tanımlanabilecek olan fenomenolojik (Çekmez vd., 2012) araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada literatür araştırmaları, yerinde incelemeler ve tespitler yapılarak yapı topluluğu ile geçmişe dair bir diyalog kurulmuş; Karantina Adası'nın kent tarihi ve koruyucu sağlık tesisleri açısından önemi ve yeri belirlenmeye çalışılmıştır. Teknik bilgilerin toplanması amacı ile ilgili koruma kurulu (İzmir 1. Numaralı Koruma Kurulu) arşivlerinde bulunan, yapıya ait çizim ve fotoğraflara ulaşılmıştır. Elde edilen bu veriler ışığında yapılan değerlendirme sonucunda günümüz pandemi sürecine mimari bakış açısına katkı sunacağı düşünülen tespitlerle yapı topluluğunun değerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Tarihte Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele

Kara ve demir yolu taşımacılığından önce temel taşıma ve ulaşım yöntemi olarak ön plana çıkan deniz taşımacılığının etkisile kıyı kentleri arasında ciddi hareketlilikler yaşanmakta bundan kaynaklı olarak da bulaşıcı hastalıklar ilk olarak gemi rotaları boyunca hızla yayılmaktaydı. Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını önlemek amacıyla ilk olarak kentlere giriş ve çıkışların kontrollü yapılması uygulamaları başlamıştır. Bu çerçevede bilinen ilk karantina yönetmeliği 1374'te

Venedik'te şehre girme izni verilene kadar tüm gemi ve yolcuların şehre yakın küçük bir ada olan San Lazzaro'da (Resim.1-2) zorunlu olarak bekletilmesi kararının getirilmesidir (Drews 2013). İlk karantina uygulamaları 1377'de bugün Hırvatistan sınırları içerisinde bulunan Dubrovnik'te başlatılmış olup ilk karantina hastanesi (lazaretto) ise Venedik'te kente yakın küçük bir ada olan Santa Maria di Nazareth adasında 1423 yılında hizmete açılmıştır. (İşler 2019) (Tognotti 2013) (Drews 2013).

Resim 1-2. Venedik Santa Maria di Nazareth adası Karantina Tesisleri (Giorgio Galeazzo Architetto, 2008: 1).

Dünyada birçok ülkede karantina adaları bulunmaktadır. Bunlardan günümüze ulaşanların en önemlilerinden bir kısmı, Hırvatistan'da Dubrovnik'te bulunan Lokrum Adası, İtalya Venedik'te bulunan Santa Maria di Nazareth Adası, ABD New Jersey'de bulunan Ellis Adası, Yeni Zelanda'nın Dunedin kentinde bulunan Kamau Taurua Adası, Avustralya'da bulunan Torrens ve Christmas Adaları, Bahamalar'da bulunan Athol Adası ve Türkiye İzmir'de bulunan Urla Karantina Adasıdır.

II. Mahmut döneminde 1831 yılında çıkan büyük kolera salgını sonrası alınan birtakım tedbirlerin bir sonucu olarak Karantina Meclisi 1838 yılında kurularak Takvîm-i Vekâyi gazetesinin Nisan sayısında ilân edildi. Osmanlı'da karantina uygulamasını yürütecek ehliyetle bir uzman bulunmadığı düşüncesiyle Avusturya'dan Dr. Minas isimli bir hekim getirtilerek karantina uygulamalarında yönetici olarak atandı (Sarıyıldız, 2020: 465).

Günümüzde de gündemde olan bulaşıcı hastalıklarla mücadele süreci için Osmanlı İmparatorluğu zamanında inşa ettirilmiş olan Urla Karantina Adası küresel anlamda bulaşıcı hastalıklarla mücadele tarihi açısından önemli bir örnek niteliğindedir. Tarihi kimliği, mekânsal oluşumları, konumu, deniz ulaşımı açısından Anadolu'nun batıya açılan en önemli limanlarından biri olan İzmir Limanı'na yakınlığı ve getirdiği teknik yenilikler ile öne çıkan yapı topluluğu özgün işlevinin önemini vurgulanması, korunması gereken tarihi ve mimari değere sahip yapıların özelliklerinin belirlenmesi, dönemin sosyal ve ekonomik yapısı hakkında çıkarımlar yapılmasını sağlayacak bir diyalogun kurulmasını fazlasıyla hak etmektedir.

Urla Karantina Adası

Konumu

İzmir kent merkezine 30 km mesafede kentin batısında, tapu kayıtlarına göre Urla ilçesi Atatürk Mahallesi 4822 ada 1 nolu parselde, ilçenin kuzeyinde kıyıda 500 m açıktaki, sonradan denize yapılmış dolgu yol ile ulaşılmakta olan 323.680,90 m² alana sahip olan ada (Resim.3) iki tepenin birleşmesinden oluşan bir topoğrafyaya sahiptir.

Resim 3. İzmir körfezi ve Karantina Adası (URL-1, 08.04.2021;23:22)

Tarihsel Süreç

Tarihin her döneminde önemli bir ticaret ve yerleşim yeri olan İzmir, Amerika kıtasının keşfinden sonraki dönemde artan sömürgecilik faaliyetleri neticesinde zenginleşen Avrupa ülkeleri ile Anadolu'nun bağlantısını sağlayan en önemli limanlardan biri olmuştur. Konumu, tarımsal üretime yakınlığı, limanı ve demiryolu imkânları ile birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nun batıdaki en büyük kentlerinden biri olan İzmir, sanayileşmede Anadolu'daki diğer birçok ili geride bırakarak daha hızlı bir entegrasyon süreci yaşamıştır. Kent yaşadığı sanayileşmenin bir sonucu olarak özellikle Avrupa ülkeleri ile ciddi bir ticari sirkülasyona ev sahipliği yapmıştır.

Gelişen ekonomi ve değişen ticaret şekli kent yaşamını derinden etkilemiş bu durum yapı işlevlerine yansiyarak farklı yapı türlerinin oluşmasına sebep olmuştur (Tacıroğlu & Cengiz, 2020: 138). Özellikle ticaret ve taşımacılık alanlarında ortaya çıkan bu yeni yapı kültürü, sağlık alanında da önemli bir örneğin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Uluslararası ticaretin daha çok deniz yolu ile yapıldığı Osmanlı'nın son dönemlerinde bulaşıcı hastalıkların da en yaygın bulaşma ve taşınma yolunu yine deniz ulaşımı oluşturmaktaydı. Bu nedenle bulaşıcı hastalıklardan korunma amacıyla İzmir iline bağlı Urla ilçesinde bulunan bir ada; karantina adası olarak düzenlenerek hizmete açılmıştır. Adaya ilk olarak Sultan Abdülaziz döneminde, 1865 yılında, Tahaffuzhane binaları inşa edilmiştir (Özcan, 2019: 2). Günümüz mimari çalışmalarında da benzeri görülen “kopyala yapıştır” mantığı ile daha önce inşa edilmiş olan bir tesisin uyarlanması şeklinde (Resim.4.) Fransızlara inşa ettirilen yapıların, tasarımında, inşasında ve malzeme seçiminde Fransız mimarlar ve mühendisler etkin olmuştur (Özcan, 2019: 2).

Karantina Adası'nda ilgili bölge koruma kurulu tarafından tescillenerek koruma altına alınmış olan yirmi adet yapı bulunmaktadır. Günümüzde tescilli yapılar ile birlikte sonradan yapılmış başka binaların da bulunduğu adanın doğu kıyısında sonradan yapılmış olan Urla Devlet Hastanesi hizmet verirken batı kıyısında Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'ne bağlı koruma altına alınmış olan karantina tesisleri ağırlıklı olarak yer almaktadır.

Resim 4. Etüvler arasındaki mesafe ve ara duvardaki pencereden muhtemelen Tuzla Tahaffuzhanesi olduğu anlaşılan benzer bir tesis. (URL-2, 08.04.2021; 20:48: 1).

Mimari Kimlik

Osmanlı'da başlayan batılılaşma eğilimleri Tanzimat Fermanı ile devletin yönetsel düzenini temelinden değiştirmeye başlamış bu durum kent ölçeğinden tek yapı ölçeğine kadar mimariyi de etkisi altına almıştır (Tacıroğlu & Cengiz, 2020, s. 139). Bu dönemde batılı ülkelerin teknik ilerleyişinin Osmanlı'da devlet yönetimi nezdinde kabul görmesiyle ülke genelinde psikolojik bir yenilgi hâkim olmuş ve her şeyin en iyisini Batı bilir mantığını geliştirmiştir. İmparatorluk genelinde bu durum o kadar ciddi etkiler uyandırmıştır ki en basit yapıların tasarımlarından, binlerce yıldan beri bilinen, belki de yeryüzüne çıkış noktası Anadolu olan tuğla imalatına kadar (Dalkılıç & Nabikoğlu, 2017: 347) birçok bilgi ve materyalin Batı'dan ithal edilmesi ideal çözüm olarak görülmeye başlanmıştır. Hatta 1855 yılında Paşa yapılarak Osmanlı Fenerler İdaresi'nin başına memur olarak atanan Fransız kaptan Jean Marius Michel gibi Batı, özellikle Fransız kökenli kişilere devlet idaresinde harcama yetkisi dahi verilerek görevlendirmeler yapılmıştır.

Dünya tarihinin en usta mimarlarından biri sayılan Mimar Sinan'ın bıraktığı camiler, medreseler, mescitler, tekkeler, darülmekruralar, sıbyan mektepleri, hanlar, kervansaraylar, su kemerleri, çeşmeler, hamamlar, darüşşifalar, imarethaneler, tabhaneler ve saraylar gibi çok sayıda ve geniş tipolojideki mirasına (Eraslan, 2020: 945) rağmen taklide dayalı batılılaşmanın bir sonucu olarak Karantina Adası yapı topluluğunda olduğu gibi; yapı üretiminde Batı'lı mimarların projeleri hiçbir denetimden geçmeden uygulanmıştır. Avrupa ülkeleri ile yaşanan bu yoğun entegrasyon, ülkemizde batı kültürünü reddetmeden batı sömürüsüne karşı duran bir eğilimin ortaya çıkmasına zemin hazırlamış ve bu eğilimin mimariye yansımaları (Eyüce, 2009: 19) olarak ta 1. Ulusal Mimarlık Akımı ortaya çıkmıştır.

Fransızlar tarafından inşa edilen Urla Karantina Adası yapı topluluğunda bariz bir şekilde dönemin Avrupa mimarisinin etkisi görülmektedir. Sanayi yapılarında zorunluluk sonucu yapılan ardışık beşik çatılar ve çatı alınlılarının yuvarlak pencereler ile yumuşatılması, kapı ve pencere kenarlarına söve yapılması, yapı köşelerinin kısa ve uzun taş örgüleri ile belirginleştirilmesi, duvarların moloz taş ve tuğla ile yapılarak sıvanması gibi temel yapımların tekniklerinin büyük bir kısmı karantina adası tesislerinde de görülebilmektedir.

Resim 5. Günümüzde Urla Karantina Adası Tesisleri Girişi

Bir süre kullanım dışı kalan yapı topluluğunun (Resim.5) odağını Büyük Tahaffuzhane Binası (Resim.6) oluşturduğu için daha özenli bir şekilde inşa edilmiştir. Fenerli çatılar, söveli, basık kemerli kapı ve pencereler, ardışık tekrar eden çatılar, deniz tarafında öne çıkıntı yapan orta aksın, yuvarlak pencereye sahip beşik çatısı ve iki kenardan zemine kadar inen kat silmesi yapının hakimiyetini arttırmaktadır. Küçük Tahaffuzhane Binası (Resim.7) daha küçük boyutlara sahip olup aynı cephe yaklaşımlarına sahip iken düz lentolar, fenersiz çatılar, sövesi olmayan pencereler gibi yapı elemanlarıyla daha sade ve ekonomik bir kimliğe sahiptir. Sade ve ekonomik cephe ve inşa mantığı adada bulunan diğer konaklama ve lojman yapılarında daha fazla ön plana çıkmaktadır (Resim.8-9-10-11).

Resim 6. Büyük Tahaffuzhane Binası Yan Cephesi (Özcan, 2019: 44)

Resim.7. Küçük Tahaffuzhane Binası Genel Görünüşü (Özcan, 2019: 8)

Resim 8. Geçici Konaklama Binası (Özcan, 2019: 63)

Resim 9. Geçici Konaklama Binası (Özcan, 2019: 51)

Resim 10. Geçici Konaklama Binası (Özcan, 2019: 54)

Resim 11. Geçici Konaklama Binası (Özcan, 2019: 51)

Mekânsal Kurgu

Hastalıkların tedavi edilmesinin ötesinde hastalıktan korunma amacı taşıyan koruyucu sağlık tesislerinin dünyadaki önemli örneklerinden biri olan Urla Karantina Adası işlevsel gereklilikleri karşılayabilecek şekilde; temizlenme, dezenfeksiyon, zorunlu barınma ve tedavi fonksiyonlarını karşılamaya yönelik mekanları bünyesinde barındırmaktadır. Karantina Adası yapı topluluğunda bir adet Büyük Tahaffuzhane Binası, bir adet Küçük Tahaffuzhane Binası, beş adet dubleks konut, beş adet tek katlı lojman binası, bir adet komutan lojmanı, altı adet geçici konaklama binası ve bir adet su deposundan oluşan toplam yirmi adet tescilli yapı bulunmaktadır. Yapı topluluğu incelendiğinde yapıların temelde üç ayrı fonksiyonu karşılayacak şekilde tasarlandığı ve inşa edildiği görülebilmektedir (Resim.12).

Resim 12. Karantina Adası Yapı Topluluğu (URL-1, 08.04.2021: 23:22).

Bu fonksiyonlardan ilki ve en önemlisi dezenfeksiyon işlemleri için inşa edilen ve “Büyük Tahaffuzhane” binası olarak adlandırılan yapı ve bu yapıya destek mahiyetindeki “Küçük Tahaffuzhane” binasıdır.

Büyük Tahaffuzhane Binası: Yapı günün teknolojik imkanları, bilgi ve tecrübesi çerçevesinde ortadaki açıklığı ve dolayısıyla yüksekliği diğer iki kenardaki çatılardan daha fazla olan, paralel üç adet çatı ile kapatılmıştır. İç mekânı aydınlatma amacıyla fenerli olarak yapılmış olan ortadaki büyük çatının alın kısmına yerleştirilmiş olan daire şeklindeki pencere ile dikkörtgen, üçgen ve daire geometrilerinin algılanabildiği giriş cephesi görsel açıdan uyumlu bir algı sunmasına karşılık, perçinli çelik makaslar ile taşınan çatıların birleşme kısımlarında yağmur suyu derelerinin meydana gelmesi işletme açısından sıkıntılı sonuçlara neden olabilmektedir. Bu durum Küçük Tahaffuzhane Binasında da benzer bir şekilde tekrar etmektedir (**Resim.7**).

Büyük Tahaffuzhane Binası aynı anda üç farklı koldan dezenfeksiyon işleminin gerçekleştirilmesine imkân verecek bir kabiliyette tasarlanmıştır. Bunlar; idari mekanlar, bagaj ve erkek, kadın yolcuların ayrı ayrı dezenfeksiyonu şeklinde temellendirilebilir. Yapının esas

fonksiyonu olan dezenfeksiyon mekanları orta aksa yerleştirilmiştir. Gemilerden indirilen bagajların taşınmasını kolaylaştırmak amacıyla döşenmiş olan raylar rıhtımdan yapının içerisine dezenfeksiyon kazanlarına kadar uzanmaktadır. Bagajların dezenfeksiyon hızının daha yavaş olması nedeniyle gelen bagajların sıraya konulması amacı ile dezenfeksiyon mekânından önce iki adet bagaj istifleme mekânı tasarlanmıştır. Yapıda toplam üç adet dezenfeksiyon kazanı bulunmaktadır. Bu kazanlar duvarla ikiye bölünmüş olan mekânın iki tarafı arasında bağlantı sağlamakta, kirli taraftan kazanlara alınan malzemeler dezenfeksiyon işleminden sonra temiz taraftaki kapılardan malzemeler çıkarılıp kapatıldıktan sonra boşalan kazanlara kirli tarafın kapıları açılarak tekrar malzeme doldurulmaktaydı. Kazanlardan ortada olan ağırlıklı olarak gemilerden gelen bagajların dezenfeksiyonu için kullanılırken denize göre sağ tarafta bulunan ve kadın soyunma odaları ile bağlantılı olan kazan, kadın yolcuların kıyafetleri, sol tarafta erkek yolcu soyunma odaları ile bağlantılı olan kazan ise erkek yolcuların kıyafetlerinin dezenfeksiyonu için kullanılmakta idi. Üç bant şeklinde tasarlanmış olan dezenfeksiyon kazanlarından yükü daha az olan diğer bantların yükünü alabilecek şekilde konumlandırıldığı için, az sayıdaki yolcu ve bagaj için tek bir kazanın çalıştırılması bile yeterli olabilmektedir. Dezenfeksiyondan çıkan bagajlar için ayrı bir depolama alanı düşünülmemiş olup işlem sonrası sahiplerine teslim edilmekteydi.

Denize göre orta aksın sol tarafında bulunan kısım tamamen erkek yolcuların dezenfeksiyonu için düzenlenmiştir. Bu kısımda deniz tarafından sırasıyla art arda sıralanmış bir adet bekleme salonu, salondan ulaşılan soyunma kısmı, soyunma kısmından ulaşılan duş ünitelerinin bulunduğu banyo ve banyodan ulaşılan giyinme kısmı bulunmaktadır. Kirli ve temiz ayırımının çok iyi bir şekilde düşünülmüş olduğu yapıda soyunma odasında ayakkabılar dahil tüm kıyafetler çıkartılarak özel filelerin (Urla Belediyesi, 2021: 1) içerisinde dezenfeksiyon odasına açılan döner dolaplar vasıtası ile dezenfeksiyon kısmına ulaştırmaktadır. Tüm kıyafetler dezenfeksiyona gönderilirken idare tarafından verilmiş olan ve daha önce dezenfekte edilmiş peştamal ve takunyalar ile banyo kısmına geçilerek beden temizliği yapılmaktadır. Banyodan giyinme kısmına geçildiğinde ikinci bir döner dolap vasıtası ile geri alınan ve 120 derecede buhar ile dezenfekte edildiği için tekrar giymeye imkân veren kıyafetler (Urla Belediyesi, 2021: 1) giyildikten sonra yapının dışına çıkılmaktadır.

Aynı kademelenme ve mekân dizilimi kadınlar kısmında da tekrarlanmış olmakla beraber bu kısımdaki mekanlar daha küçük tasarlanmıştır. Yapının inşa edildiği dönem için kadın yolcu sayısının çok düşük olduğu tahmin edilebilir ancak “Büyük Tahaffuzhane” binası yapı kabiliyeti bunun aksini göstermektedir. Yapıda kadın yolcuların sayısı için erkek yolculara göre % 61,15’lik bir oranın öngörüldüğü, erkekler için 52 adet, kadınlar için 32 adet duş kabini sayısından tespit edilebilmektedir. Yapıların inşa tarihi dikkate alındığında kadın yolcu sayısının tahmin edilenden fazla öngörülmüş olmasının sebebi o dönemde hac ziyareti için Hicaz bölgesine giden özellikle Balkan, Ege ve Marmara bölgesi hacılarının deniz ulaşımını tercih etmeleri olarak tahmin edilmektedir.

Yapı kütlesi, tam bir simetriye sahipken kadınlar için daha küçük mekanların düşünülmüş olması iç kısımda asimetrik bir planın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sağ bloktaki bu küçülme neticesinde bagaj girişinden sorumlu personel için bagaj girişinin sağında bir mekân oluşturulurken, soyunma, banyo ve giyinme mekanları küçültülerek yapının sağ cephesine açılan ayrıca beş adet oda daha oluşturulmuştur.

Yapı topluluğu incelendiğinde idari bir yapının özgün plan şemasında yer almadığı, lojman yapılarından bir tanesinin daha sonraki bir dönemde idare binası olarak düzenlenerek fonksiyon değişimine uğradığı görülmektedir. Bu çerçevede özgün plan şeması ve mekân oluşumunda, idare ve görevli personeller için Büyük Tahaffuzhane Binası’nda bulunan bu altı odanın tasarlanmış olduğu tahmin edilmektedir (Resim.13).

Resim.13: Büyük Tahaffuzhane Binası (Özcan, 2019: 3)

Küçük Tahaffuzhane Binası: Büyük Tahaffuzhane Binası ile benzer forma sahiptir. Ancak daha küçük ölçülere sahip olan yapının farkı iki yanda bulunan çatılar Büyük Tahaffuzhane Binası'nda kırma çatı iken bu yapının giriş cephesinde beşik, arka cephede kırma olarak inşa edilmiştir.

Rıhtımdan Büyük Tahaffuzhane Binası'na alınarak bagajları ile birlikte dezenfeksiyon işleminden geçirilen yolcular Küçük Tahaffuzhane Binası'nda bulunan dört adet bekleme salonuna alınmakta, yapının doğu kanadında muayenehane olduğu düşünülen kısımda (Resim.14) tıbbi kontrolden geçirildikten sonra hastalık şüphesi olmayan yolcular bu kısımda bulunan rıhtımdan gemilere binerek yollarına devam edebilmekteydi. Hastalık şüphesi olanlar ise tedavi amacı ile geçici ikametgahlara yerleştirilerek kontrol altına alınmaktaydı.

Resim 14. Küçük Tahaffuzhane (Özcan, 2019: 4).

Yapı topluluğunda bulunan ikinci yapı grubu ise, geçici konaklama fonksiyonuna sahip yapılarıdır. Konumlandırılmaları dikkate alındığında bu yapıların fonksiyon açısından iki gruba ayrıldığı tahmin edilmektedir. Küçük tahaffuzhane ile ikinci rıhtım arasına konumlandırılmış olan beşli dubleks yapı gurubunun, muayene sonucunda hastalık şüphesi olmayan yolcuların dezenfekte edilmiş gemileri beklerken geçici olarak ikamet ettikleri yapılar olduğu, Büyük Tahaffuzhane Binası'nın güneyinde doğu batı kıyılarına üçer adet olarak yapılmış tek katlı yapıların ise hastalık şüphesi olan yolcuların hastalık ciddiyetine göre yerleştirildikleri geçici ikamet binaları olduğu düşünülmektedir (Resim.15). Altı yapıdan oluşan geçici konaklama fonksiyonuna sahip binalarda, içerisinde banyosu bulunan toplam 56 adet oda bulunmaktadır. Süreç içerisinde bu odalardan bir tanesi mescit, iki tanesi de birleştirilerek çamaşırhaneye dönüştürülmüştür.

Resim 15. 1.Tip Geçici Konaklama Binası (Özcan, 2019: 6).

Yapı topluluğundaki üçüncü tip fonksiyon ise karantina tesislerinde çalışan personel için inşa edilen sürekli konaklama yapılarıdır. Yolcuların sıhhi kontrolü için tesis edilmiş olan sağlık yapılarının 140 m güneyinden başlayıp kıyı boyunca inşa edilmiş olan altı adet tek katlı yapı (Resim.16) ve bu yapıların 100 m doğusunda bulunan komutan konutunun; özgün plan şemasında sürekli ikamet için inşa edilen lojman binaları olduğu düşünülmektedir.

Resim 16. 1.Tip Lojman Binası (Özcan, 2019: 9)

Yapım Tekniği ve Malzeme

Urla karantina adası tesislerinin inşa edildiği dönemde, Osmanlı İmparatorluğu'nun sahip olduğu teknik seviye ve yapı üretim teknolojisi bu yapıların inşası için devlet idarecileri tarafından yetersiz bulunduğu için; yapı topluluğunun Fransızlara yaptırıldığı tahmin edilmektedir.

Bu çerçevede yapı topluluğu incelendiğinde dezenfeksiyon kazanları, buhar kazanı ve teknik donanımlar, çelik makaslar, raylar ve ray arabası gibi metal ve teknik aksam ile kiremit ve tuğlaların Fransa'dan getirildiği sadece kum ve moloz taş gibi malzemeler ile işçiliklerin bir kısmının yerelden temin edildiği tahmin edilmektedir (Resim.17-18-19-20-21-22).

Karantina Adası tesisleri yığma yapım tekniği ile inşa edilmiş olup taşıyıcı kagir duvarlar tuğla ve moloz taştan yapılmıştır. Duvarlar sıvanmış olup ıslak mekanlar seramik ile kaplanmıştır. Duş kabinleri metal sac ile ayrılmış olup korozyona karşı korumak için yağlı boya ile boyanmıştır.

Büyük Tahaffuzhane Binası'nın çatısı metal makaslar ile taşınırken diğer yapılarda ahşap taşıyıcı sistem kullanılmıştır. Kıрма ve beşik çatı sistemi ile inşa edilmiş olan çatıların tamamının

üstü marsilya tipi kiremit ile kaplanmıştır. Yapı gurubunda bulunan yapıların tümünde çatı bulunurken komutan konutu ve su deposunda çatı kullanılmamıştır.

İlk inşa edildiği dönemde odun ateşi ile ısıtılan bir kazandan sıcak su ve buhar elde edilen Büyük Tahaffuzhane Binası (Resim.17) dışında kalan yapılardan lojman olarak inşa edilenlerde bireysel ısınmaya imkân veren soba sistemi düşünülmüşken (Resim.21-22) geçici konaklama amacı ile inşa edilmiş olan yapılarda ısınmaya yönelik yapılmış herhangi bir baca tespit edilmemiştir. Bu durum yapı topluluğunun daha çok sıcak mevsimlerde hizmet verdiğini, soğuk kış aylarında sirkülasyonun çok düştüğünü ve geçici konaklama sürelerinin kısa tutulmuş olabileceğini göstermektedir.

Resim 17. Buhar ve sıcak su kazanı
(Pikovamubadilleri, 2021: 1)

Resim 18. Duş Kabin Bölmeleri ve Duvar Seramik Kaplamaları
(Ensonhaber, 2020: 4)

Resim 19. Büyük Tahaffuzhane Binası (Şaşmaz, 2012: 2)

Resim 20. Büyük Tahaffuzhane Binası Çatı
Makasları (Şaşmaz, 2012: 6)

Resim.21 Lojman Binası

Resim.22 Lojman Binası

Tarihin her döneminde kamu yapılarının şekillenmesinde devleti temsil misyonu önemli belirleyicilerden biri olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu zamanında inşa edilen Urla Karantina Adası'nın banisi Abdülaziz'in tahta geçmesinden önce başlamış olan ve reform süreci olarak bilinen Tanzimat'la devam eden dönemde, kamu yapılarının mimari biçimlenmesinde Batı etkisi bariz bir şekilde belirleyici olmuştur. Kamu yapılarının batılı anlamda modern bir görünüme sahip olması ile devletin gücü ve teknolojik ilerleyişi sembolize edilmeye çalışılmış; devletin Batılı muadilleri ile aynı teknolojik ve ekonomik seviyede olduğu mesajı verilmeye çalışılmıştır.

İnşa edildiği dönemin yapı yapma teknolojisi, sağlık yapıları, tıbbi bilgi seviyesi, siyasi ve ekonomik durumu gibi birçok alanda bilgi veren Urla Karantina Adası yapı topluluğu, özgün plan şemaları ve mimari kimliği ile insanlığın ortak kültürel mirası niteliğindedir. Yaşatılarak korunması gereken önemli bir koruyucu sağlık tesisi olma özelliği ile yapı topluluğunda yapılan mekânsal ve fonsiyon analizleri sonucunda aşağıdaki çıkarımlar elde edilmiştir:

- Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını önlemenin bilinen en iyi yöntemlerinden biri de izolasyondur.
- İnsanların bulaşıcı hastalıklara yaklaşım farklılığı nedeniyle izolasyonun en iyi yapılabileceği yer kontrollü giriş çıkışın olduğu, lojistik desteğin rahat sağlanabileceği kıyıya yakın bir adadır.
- Bulaşıcı hastalık korku anlamına geldiği için, yapı topluluğunun büyük kısmı İzmir Limanı'na giriş çıkış yapan gemilerin görüş açısının dışına batı kıyısına konumlandırılmıştır.
- Gelen yolcu rıhtımından Büyük Tahaffuzhane Binası'na alınan yolcular burada dezenfeksiyon işleminden geçirilmekteydi.
- Dezenfeksiyon işlemleri tamamlanan yolcular Küçük Tahaffuzhane Binası'na alınarak burada muayene edilmekte, hastalık şüphesi olanlar zorunlu konaklama birimlerine yerleştirilmekteydi.
- Hastalık şüphesi olmayanların yolculuklarına devam etmelerine izin verilmekteydi.
- Hastalık şüphesi olanlar için hastalığın seyrine göre, tahaffuzhane binalarının güneyinde batı ve doğu kıyılarında bulunan zorunlu geçici ikametgahlarda karantina süresinin geçirilmesi, gerekli tedavilerin yapılması sağlanmaktaydı.
- Tesislerin güneyinde kenti ve ülkeyi bulaşıcı hastalıklardan korumak için mücadele eden sağlık personeli için kalıcı ikametgahlar yer almaktadır.
- Yaklaşık 155 yıllık geçmişi ile adada bulunan tesisler günümüz ameliyathanelerindeki; temiz, yarı kirli ve kirli alan mantığında sektörlere ayrıştırılarak bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilmiştir.

Günümüzde teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak özellikle sağlık alanında yaşanan değişim ve gelişimler, mimari anlamda mekânsal ve işlevsel dönüşümlere sebebiyet vermiştir. Hastanelerde bağımsız havalandırma ve hijyen sistemine sahip izolasyon odalarının yapılma

zorunluluğu ile birlikte bulaşıcı hastalıkların tedavi ve kontrolleri hastane yapılarındaki bu özel bölgelerde yapılmaktadır. Bulaşıcı hastalıkların tedavisi ile ilgili bu değişimin sonucunda Urla Karantina Adası tesisleri de büyük oranda etkilenmiş, tarihi yapı topluluğu özgün fonksiyonunu icra edemediği için uzun bir süre terkedilmiştir. Günümüzde T.C. Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü tarafından restorasyon çalışmaları başlatılmış olan yapı topluluğu için yeni bir işlev önerisinin hazırlanması elzem bir hal almıştır. Yeni işlev önerisinin ciddi bir şekilde irdelenmesinin (Cebe, Özen, & Akın, 2019, s. 138) daha isabetli kararların alınması, yapı topluluğunun yaşatılarak korunması ve çevresel etkilerin en aza indirilmesi sürecine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Sonuç

Deniz yolu ile yapılan yolcu ve mal taşımacılığının sebep olduğu etkileşimin bir sonucu olarak, bulaşıcı hastalıklar'da farklı bölgelerde iskan eden insan toplulukları arasında taşınmıştır. Tarihi kayıtlar farklı zaman dilimlerinde ortaya çıkmış ve küresel anlamda yıkıcı etkileri olan birçok bulaşıcı hastalık salgınından bahsetmektedir. İnsanlığın yaşamış olduğu bulaşıcı hastalık salgını deneyimleri, korunma yollarının geliştirilmesi sürecinin de yaşanmasını sağlamıştır. Hastalık şüphesi taşıyan bireylerle temasın kesilmesi şeklinde başlayan ilk uygulamalar karantina uygulamaları ile daha kapsamlı ve sistematik bir şekil almıştır. Hastalıkların en etkin taşınma yolu, deniz ulaşımı kaynaklı olduğu için ilk karantina uygulamaları büyük limanlara yakın konumlarda bulunan adalarda kırkgün (qurantina) zorunlu izolasyon şeklinde başlamıştır. Süreç içerisinde şüpheli gemilerin kontrolden geçirildiği, dezenfeksiyon işlemlerinin yapıldığı, hastalık şüphesi olanların tedaviye ve izolasyona alındığı tesisler şeklini alan bu uygulama, ülkemizde de günümüze ulaşabilmiş olan ilk karantina tesislerinden biri olan Urla Karantina Adası tesislerinin 1865 yılında inşa edilerek hizmet vermeye başlaması şeklinde uygulanmıştır.

Urla Karantina Adası tesisleri incelendiğinde yapı topluluğunda dezenfeksiyon öncesi ve sonrasında çok iyi bir şekilde birbirinden ayrıldığı tespit edilmektedir. Gelen yolcuların tüm kıyafet ve bagajları 120 santigratderecede dezenfekte edilirken, önceden dezenfekte edilmiş olan banyo kıyafetleri ile yıkanma bölümüne alınan yolcular, banyo çıkışı dezenfekte edilmiş olan kıyafetlerini giyerek doktor muayenesine alınmakta, muayene bulgularına göre geçici konaklama yapılarında zorunlu bekleme ve tedavi sürecine tabi tutulmaktaydılar. Hastalık şüphesi olan bir geminin ne zaman geleceği önceden bilinmediği için karantina tesislerinin sürekli hizmet verebilecek kabiliyette olması gerekmektedir. Bu nedenle günün her saatinde gelen yolculara hizmet verebilmek için sürekli personelin bulundurulması zorunluluğu adaya personelin geliş gidiş sıkıntısı yaşamaması için lojman yapılarının da eklenmesini gerekli kılmıştır. Bu çerçevede Urla Karantina Adası yapı topluluğu incelendiğinde karantina tesislerinin tasarımında ve mekân oluşumunda temelde dört farklı fonksiyonun belirleyici olduğu görülmektedir. Bunlar; dezenfeksiyon, muayene, geçici konaklama ve kalıcı konaklama fonksiyonlarıdır. Bulaşıcı hastalıklarla mücadele sürecinde, kontamine alanlar ile hijyenik alanların kesin ayrımı, izolasyona alınacak hastalık şüphesi olan bireyler, hasta bireyler ve sağlıklı bireylerin birbirinden ayrılması, sürekli personel lojmanları ve idare gibi ihtiyaçlar, yapı gruplarının oluşmasında ve konumlanmasında, yapı fonksiyonlarında, mekânların oluşum ve dizilimlerinde belirleyici olmuştur.

Yapının yaşaması, içerisinde insanın yaşamasına bağlı olduğu için özgün fonksiyonun anlamını yitirdiği durumlarda yapılara güncel işlevler yüklenmelidir. Aksi durumda fonksiyonunu yitiren her yapı veya yapı topluluğu yok olmaya mahkumdur. Urla Karantina Adası tesisleri de asli fonksiyonu sona erdikten sonra birçok kurum arasında el değiştirmesine rağmen terkedilmişlikten kurtarılamamıştır. Yapı topluluğunun terkedilmişlikten kurtararak kamunun kullanımına sunulması için önerilecek olan yeni fonksiyon, saha çalışmaları ile belirlenmeli, yapı topluluğunda bulunan tescilli yapıların özgün işlevlerini kaybetmeyecek, yapı topluluğunun özgün kimliğini değiştirmeyecek nitelikte olmalıdır. Kamuya açık yapılacak olan yeni işlev ve düzenlemeler hem kültürel ve tarihi etkileşime hem de ilçe turizmüne katkı sunacağı için sürdürülebilir mimarlık açısından da önemli bir örnek olma niteliği oluşturabilecektir.

Kaynakça

- Atalan, Ö. (2020). Mevlevihanelerinin Yeniden İşlevlendirilmesi; Manisa, Galata ve Lefkoşa Mevlevihaneleri Örnekleri. *Turkish Studies*, 1635-1655. <http://doi.org/10.29228/TurkishStudies.22409>
- Bakiler, M., Kurugöl, S., Kırmızı, B., Boso Hanyalı, Ö., Ormancı Öztürk, Ö., Çağlar E, & Ayık, D. (2016). *Şile Feneri Siva ve Taş Analizleri Raporu*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Kültür Varlıkları ve Sanat Eserleri Malzeme Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Cebe, M., Özen, N., & Akın, C. (2019). Bina Programlamanın Geleneksel Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesinde Değerlendirilmesi, *mTurkish Studies Information Technologies and Applied Science*, 14(2), 133-148.
- Çekmez, E., Yıldız, C., & Bütünler, S. (2012). Fenomenografik Araştırma Yöntemi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 77-102.
- Dalkılıç, N., & Nabikoğlu, A. (2017). Traditional manufacturing of clay brick used in the historical buildings of Diyarbakir. *Frontiers of Architectural Research*, 6, 346-359.
- Dreus, K. (2013). A Brief History of Quarantine. *Virginia Tech*.
- Ensonhaber. (2020). 04 08, 2021 tarihinde <https://www.ensonhaber.com/galeri/osmanlida-salginla-mucadele-urladaki-karantina-adasi#6> adresinden alındı
- Eraslan, A. (2020). Mimar Sinan'ın Dörtlü Baldaken Sistemli Tek Kubbeli Camilerinde Görülen Farklı Mekan Kurguları. *Turkish Studies*, 943-958.
- Eyüce, Ö. (2009). İzmir'de Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Mirası ve Ulusal Mimarlık Yaklaşımları. *Egemimarlık*(71), 18-23.
- Giorgio Galeazzo Architetto. (2008). 04 08, 2021 tarihinde http://www.studiogaleazzo.eu/a58_venezia-lazzaretto-vecchio-.html
- İşler, D. (2019). Dünyanın En Eski Karantina Adası: "Lazzaretto Vecchio". *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 97-107.
- Özcan, D. (2019). *İzmir 1 numaralı Koruma Kurulu Proje ve Rapor Arşivi Uygulama Projesi*.
- Pikovamubadilleri. (2021). 04 08, 2021 tarihinde <http://www.pikovamubadilleri.com/> adresinden alındı
- Sarıyıldız, G. (2020). Karantina. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*.
- Şaşmaz, E. (2012). *Erol Şaşmaz*. 04 08, 2021 tarihinde <https://www.erolsasmaz.com/?oku=1329>
- Tacıroğlu, D., & Cengiz, M. (2020, Ekim). Değişimin ve Dönüşümün İzlerini Sürmek: Bir Cumhuriyet Dönemi Mirası Silahçioğlu Hanı. *Egemimarlık*, 138-145.
- Tognotti, E. (2013). Lessons from the History of Quarantine, from Plague to Influenza A. *Emerging Infectious Diseases*, 254-259. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3559034/#> adresinden alındı
- URL-1. (2021). 04 08, 2021 tarihinde Google Earth: <https://earth.google.com/web/@38.41040752,26.94430105,5.97732555a,32012.28612204d,35y,0h,0t,0r>
- URL-2. (2020, 04 07). 04 08, 2021 tarihinde Dokuzeylül: <https://www.dokuzeylul.com/kultur-sanat/izmirin-saglik-hafizasinda-155-yildir-ayakta-tahaffuzhane-h164763.html> adresinden alındı
- Urla Belediyesi. (2021). 04 04, 2021 tarihinde <http://www.urla.bel.tr/Urla/2/urla-karantina-adasi>